

Текста, съдържащ се на лист 46, лист 47 — написан с химически молив, интензивно зачертан в първата му половина — свързваме със среща, състояла се през май 1939 г. между членове на Македонския литературен кръжок и студенти от Белградския университет, дошли на екскурзия в България. По спомени на съпругата на поета и други съвременници срещата се е състояла в дома на Венко Марковски. На тази среща между изказалите се е Н. Вапцаров. Допускаме, че в КТ са вписани предварителни бележки към изказването му. Вапцаров е бил потиснат, недоволен от себе си и от самата среща (по спомени на Бойка Вапцарова), което може да се потвърди и от настойчивото, многократно зачертаване на написаните предварителни бележки.

Като цяло КТ е документ, съдържащ автентични свидетелства за многостранната реализация на Никола Вапцаров, за възлови години в един интензивно изживян човешки живот.

ФРАГМЕНТИТЕ НА СПАС КРАЛЕВСКИ

ХРИСТО ЙОРДАНОВ

Макар и да зная, че Спас Кралевски почина на 8 април 1969 г., сега, когато чета запазените негови миниатюри, сензации, размисли или „фрагменти“, както сам ги наричаше, продължавам да го виждам „жив като живите“, усамотен на маса в „Капри“. В този столичен аперитив, до самия „академичен град“ (на бул. „Ленин“), той идваше сам към обед. Тук пристигаха и много млади хора, а и доста чужденци от цял свят, предимно студенти. . . Радваше им се и мълчаливо общуваше, но никога не е влизал в разговор с тях.

Казаното не бива да шокира никого, тъй като Кралевски трудно влизаше в контакт с непознати. Известно е, че колегите му го наричаха „третият мълчаливец“ (след Св. Минков и Ивайло Петров), събрани в една стая на изд. „Български писател“. Беше привикнал да пише и редактира, да обмисля и твори в тишина и градският шум го дразнеше. Човек би помислил, че дори не усеща необходимост да общува „на живо“ с хората. Такава представа би била погрешна, тъй като почти цял живот изстрадва съдбата на хилядите си ученици от Луковитската гимназия, където е бил директор и учител. . .

Макар сега да не го срещаме по парковете или по съюзните събирания, като четем неговите „записки“, оставаме с впечатление, че той току-що се е завърнал от Съюза на българските писатели или от обедната си разходка с палавата си внучка. . . Така актуални и свежи са неговите размисли и миниатюри.

През последните три-четири години (1966—1969) от живота си активно обмисляше романа „Война“. Тогава зачестиха и срещите ни. Бързаше да натрупа материал за романа, който щеше да носи изцяло автобиографичен характер. Пестеше времето си и не обичаше да се показва пред снобска публика. Предпочиташе Парка на свободата (живееше на ул. „Лидице“, бл. 156). Приятно му бе да се отбива по „ракиево време“ и в „Капри“, защото там кипяла младостта. И сред нея забравяше за самотата, която понякога го плашеше и гнетеше. „Връщаше се“ в своето детство и в студентската си младост, когато е бил сътрудник на Страшимировата „Ведрина“ заедно с Г. Караславов и И. Волен. В повечето случаи го откриваха съвсем сам. Ако не го познаваха, щях да си помисля, че имам среща с отчужден самотник. . .

В същност той съзнателно се усамотяваше, за да работи, дори и когато почива. Искеше да навакса загубеното време. Но едва успяваше да привикне с интензивността на градския начин на живот. Телефоните, радиото, телевизията, моторите, хладилникът, самолетите, мотоциклетите или колите го дразнеха, потискаха го и той мечтаеше и се заканваше да се завърне в родния си Краľов дол, да полегне на тревата до някой шипков храст или пъфнала ябълка и така, до забрава, да гледа как падат розовите цветни коприни от нежните цветове. Вживяваше се така, че

сякаш усещаше тънкия мирис на ябълки, на зрели круши или ракета, там някъде между Люлин и Витоша, София и Перник, където долината на Струма го беше омагьосала за цял живот. . .

Той така си и остана само със заканата. Столичният живот със своята динамика го побеждаше. Но той ставаше все по-критичен към себе си и към настъпващите промени в бита вследствие на радикалните преобразования в цялата страна. Потокът на пристигащите хора от различните краища на страната го безпокоеше: „Толкова много народ, събран на едно място — не е на добро! При внезапно земетресение — ще изпогинем всички изведнъж!“ Препоръчваше с най-строг закон да се спре този поток. Говореше и за по-страшни работи. . .

Все пак се радваше на хората от народа, особено когато забележеше как са умъдрени от живота, зрели и нахранени, дошли в големия град заради син или дъщеря, заради внуци или правнуци, без да са престанали да са фамилиарни, любознателни и любопитни. . .

Бунтуваше се срещу чуждопоклонството, арогантността, грубиянството, парадната показност, менторството, неуважението към човека. Хвалеше етиката на народните хора и за утеха идеализираше бедния си край, а споменът за него му донасяше романтиката на детството, но и грубата реалност на селската кал и мъгла, които му напомняха за смъртта. А нея той ненавиздаше. . . Всичко това внимателно е записвал.

Фрагментите на Кралевски изцяло са свързани с живота му. Всичко е преживяно лично, чуто или наблюдавано. Затова и записваното звучи искрено и дълбоко съкровено. Авторът настоява: да повярваме и да разберем страданието на онзи баща, който бърза да запали печката, сякаш така от разстояние ще стопли сърцето на страдащото по дом и близки невръстно дете; да вникнем в разговора между непознатите хора, от който на тях, а и на нас ще става топло; да разгадаваме и досътворяваме драмата на навикания „пияница“, който внимателно прибира трохите от масата, съзнал неудобството друг да му прислужва. . .

С всяка своя мисъл или миниатюра авторът пледира за искрено съчувствие към честните хора. Заставя ни да разграничаваме психологията на невинните от прагматизма на корумпираните люде, да еснафите и нагаждачите, които най-много говорят за онези добродетели, които сами не притежават; които дават „съвети“, а сами се нуждаят от тях. След крадците и убийците ненавижда най-много простациите и шумната им показност, фалшива скромност, недопустима дързост, мнима интелигентност, прекалена любезност или публична нежност. . . С ирония се отнася и към онези категории приятели, които говорят против ръководните постове, а шом ги поканят — веднага ги засмат. Отвращава се от людете, които заемат места във влака за трима; катерят се по крепостните стени на древни сгради и стърчат като „паметници на просташината“; които за сметка на „масите“ заменят своето „аз“, но то непрекъснато наднича като „чуцело“ в думите им. . . Това са все призови за опазване на социалната среда от люде, които я замърсават. . .

Писателят негодува от поведението на онзи човек, който „разрушава създаденото“; който нахърнява доверието, разколебава и оскъднява вярата в комунизма; който разпитва безцеремонно, без капка деликатност; който плуе, псува, говори високо, издевателствува над хората със своята арогантност или клюкарствува. . . На този „човек“ писателят си отмъщава, като го порицава в своите записки. Критичен е и към себе си, и към нерешените проблеми на нашия бит.

Би било несправедливо, ако фрагментите на Кралевски се характеризират само с тяхната откровеност. От тях лъха душевната чистота на дългогодишния учител и педагог, загрижен за социалната хигиена. Останал верен на своя идеал, той ще предпочете другарите си пред роднините; ще признае, че понякога човек губи много излишни нерви в изморителните битки за дребни неща в семейството, вместо да се посвещава всецяло на по-възвишени цели в живота. Самокритичен е и към собственото си творчество: „Хубаво или лошо — винаги пиша леко и само за това, което съм преживял. С никого не се сравнявам и никому не се заканвам. Никога не съм се срещал с вдъхновението и затова не го познавам. Жалудам за среща със спокойствието.“ Личи стремежът му към трезвост в оценките и на обикновените хора, и на творците, и на художествените явления: „Оглеждам тя, които разпалено говорят против „сивия поток“ в литературата. 95 на сто от тях са нагазили в потока: едни до глезените, други до коленете, до кръста, до шията, че и нагоре. Само 5 на сто са на брега. Но те никога не говорят за тоя поток.“

Остро дразнят писателя онези „творци“, които робуват на „моди“ в литературата и изкуството, обезличават се в дирене на модната „линия“ или пък възприемат небългарски нрави. Такива хора например допушват цигарата си и бодват „угарката в непокътната филия хляб“. Такова кощунствено отношение той не може да понася и при друг повод обобщава: „На човека, който меси и пече хляба, дължим първа почит...“

Миниатюрите на белетриста открояват будното око и отзивчивото съзнание на писателя-комунист. Той не регистрира безстрастно фактите, а съзидава от тях градиво за бъдещи творчески приращения. Вярно е, че лаконичността на миниатюрите не изчерпва всичките нюанси на художествената мисъл и тя не обема цялата сложност на явленията. Но в замяна на това явленията се фиксират като в дневник или в личен бележник, за да подсетят твореца и да напомнят с нужната категоричност за важноста си и когато се върне отново към тях — да разшири и допълни разсъжденията си. . . Видимо са били предназначени (само малка част) за романа „Война“, от който успя да завърши едва две части — „Горите червенеят“ и „Ханът“, останали и досега непубликувани.

Някои от пейзажните фрагменти се свързват с познатия ни герой от другите творби — Пашка, двойника на писателя, през погледа на когото се пречупва предвоенната действителност. Отново се очертава светът на онова селско момче, помамено от долитащите тъжни писъци на жеравите, които събуждат у него нещо далечно и романтично. То дори си мисли, че ако се покачи на върха на черницата в двора, ще види всичките необятни далечини, „нещо много хубаво“ и едва ли не целия свят. . . Зрелият писател обаче днес разрушава красивата илюзия и пита: „В същност, колко е висока една черница. . .“ Такова разилозиниране съпътства неговите размисли.

Пейзажните епизоди обаче не остават неутрални елементи в разказа. Чрез едни ни се виждава тържествуващата радост от живота, от щедрия разкош на природата, отрупала дървесата с толкова ярки багри. Дори чрез едва забележимото пухче от нежната главица на глухарчето ни се подсказва краткотрайността на човешкия живот. Изобщо авторът притежава вътрешно вълнение към живота на природата. Той долавя с някакъв вроден усет как някак откъм звездите се леят вълните на познатата ни песен на шурците, опиянявала не едно влюбено сърце. Чрез меките ритмични отблясъци на горящата печка (не електрическа) например, достигащи до водната чаша на прозореца като тънка насветлена жичка, която ту пламва, ту угасва, се събужда у нас представата ни за мигащото око на семафора; пълзятият влак със стария локомотив и белия му дим — нестопената прясна сняг високо в планината. Общо взето, много красота излъчват пейзажите и особено залезите на Кралевски. Той има пейзаж на един угасващ ден, където са маркирани само светлите облаци на запад. Високо над хоризонта са останали само те, за да живеят по-дълго, сякаш са „все още напоени със слънчева светлина“. Видимо, не е случаен детайл.

Белетристът успешно откроява и стремителността на движението в природата, като го субективизира в лично изживяване с художествена достоверност. Ето как се разгръща пред очите ни картината на природата, която авторът наблюдава от влака: „Влакът лети. Залезващото слънце като червено кълбо бяга заедно с влака, търкала се по чертата на баира, уплътна се в клоните на дивите круши и пак слиза, аленее и плува. Отново се издига и тогава в откритата се равнина блясва река. Защо не можеш да бъдеш във всяко кътче на красивата земя!“ — възкличава уоджикът на словото.

Той съзнателно се стреми към характерния детайл, към типизиращото изживяване, насочащо и към съкровено детство, и към трайното в характерологията на зрелия човек: „Има някои трайни спомени от детството — споделя Кралевски, — с които, изглежда, човек и ще си отиде от този свят. Като че ли и сега виждам прелеза от железопътната линия, отрупан с шипков цвят. Ароматът му се смесва с миризмата на машинно масло и напечените от слънцето дървени траверси. Подухва топъл ветрец, цветчетата се ронят, трепкат и аленеят във въздуха.

Или: студен залез с червена грамада облаци на запад. Снегът скърца — сякаш нещо се чупи във вечерния здрач. Аз плача от студ и тичам в къщи, дете мама стопля премръзните ми пръсти с топлия си дъх. . .“

Творческият стремеж към личен почерк, типизация и съгъстеност в художественото мислене, както и гражданската тревога за усъвършенствването на човека са дълбоко съзвучие с днешната ни борба за хармонична личност, за опазване на мира, труда, щастieto и живота на

съвременника. Този Човек е основната грижа на Спас Кралевски. Той иска да го предпази от фалшивите „приятели“, от чуждопоклонниците и от всички духовно нечистоплътни люде, които носят невежеството си на ревера и го озвучават с гърмящите си транзистори. Предпазва го и от идеологията на „смирението“, държаща в позорен плен и трудови хора. Това му дава право да каже: „Аз имам едно възражение против християнството и то ми стига: вече близо две хилядолетия това учение говори за любов към човека, а не му донесе щастие.“ Все грижата за щастието на хората и за мирното им бъдеще го заставя да изрече предупредителни думи: „Ако човечеството направи погрешна фатална стъпка в ядрената сила, очаква го апокалиптичен студ и велика скръб.“

Фрагментите на Спас Кралевски, озаглавени лично от автора „През моя поглед“, ще улесняват изследователите на този талантлив белетрист, щедро насърчаван от Г. Бакалов, А. Тодоров, Д. Б. Митов, Т. Павлов, В. Йосифов, Ж. Авджиев и др. и заслужаващ вниманието на съвременника. А публикуваните тук миниатюри, сентенции, афоризми и размисли ще му открият нов прозорец към светая светих на писателя. Той възнамеряваше да ги представи в отделна книга по подобие на „Фрагменти“ на Ат. Далчев, „Мисъл и воля“ от Ил. Волен и др., но смъртта го изпревари. . . Тези шрихи — „късове“ от постичната му душа — са автопсихограма, насочваща пряко към душевността, поетиката и творческата лаборатория на художника, потърсил собствен път към голямата литература.

ПРЕЗ МОЯ ПОГЛЕД

СПАС КРАЛЕВСКИ

В нощта прелигат ниско и крйкат диви патици — сякаш под тях подухва ветрец. Лъх на нещо далечно, волно и в същото време тъжно.

Зима. В стаята припада здрач. Гори печка. Право срещу нея топли меки отблясъци играят по вратата, а встрани, в чашата на прозореца отблясъкът достига като тънка насветлена жичка, която ту пламне, ту угасне.

Влажен мартенски ден. Далече в полите на хълм пълзи влак. Белият дим по хълма изглежда като нестопена пряспа сняг.

На гарата грее пролетно слънце. Релсите и крилата на враните, качнали на перона, блестят.

Вечер. Гори огън, който бавно угасва. Едно дете казва: „Огънят заспа.“

Нощ. Духа вятър. Електрическите лампи по уличните стълбове се люлеят и дълги сенки като траурни ленти се издигат и падат под стрехите на къщите.

Привечер. Духа вятър. Слънцето е залязло. На запад по небето над тъмен хълм има нежни светли облачета, сякаш още напоени със слънчева светлина.

Той беше навикан пияница, бездомник. Веднъж се нахрани в кръчмата и сам събра в шепата си трохите по масата. Види се, неудобно му беше да му прислужват.

На далечния гол баир извивка на път се белее като лунен сърп.

Утро. Събуждаш се и слушаш: на перваза на прозореца, заедно със слънцето, е качнало и чирика врабче.

Радост.

Есен. Четеш „Война и мир“. От кухнята виждаш през блесналия прозорец жълти и червени листи по дърветата.

Колко е хубаво, че живееш!

Ноемврийска вечер. Навън, на светлината на уличната лампа, се вижда как се сгъва влажна мъгла.

В стаята е студено, тъжно. Бащата дълго препрочита писмото на детето си, което е в болница. „Домъчня ми за вас! Ела ме вземи, мили татко! Разбери мъката ми, ела ме вземи!“

Бащата запалва огън в печката, като че ей сега ще тропне вратата и детето му ще влезе. Да се стопли.

Тъмна, звездна августовска нощ. Откъм отсрещния хълм, сякаш откъм звездите над него се лее непрекъсната песен на шурците.

Тъмна нощ. Дълго пътуваш сам. В мрака един след друг израстват само телеграфни стълбове и жиците тъжно звънят.

Ето, чуваш насреща човешки стъпки. Непознатият спира да запали цигарата си.

Говорите — става ти някак топло.

Влакът лети. Залезващото слънце като червено кълбо бяга заедно с влака, търкаля се по чертата на баира, уплита се в клоните на дивите круши и пак слиза, аленее и плува. Отново се издига и тогава в откритата се равнина блясва река.

Защо не можеш да бъдеш във всяко кътче на красивата земя!

Има някои трайни спомени от детинството, с които, изглежда, човек и ще си отиде от този свят. Като че и сега виждам прелеза на железопътната линия, отрупан с шипков цвят. Ароматът му се смесва с миризмата на машинно масло и напечените от слънцето дървени траверси. Подухва топъл ветрец, цветчетата се ронят, трепкат и аленеят във въздуха.

Или: студен залез с червена грамада облаци на запад. Снегът скърца — сякаш нещо се чути във вечерния здрач. Аз плача от студ и тичам в къщи, дете мама стопля премръзналите ми пръсти с топлия си дъх.

Ти си около петгодишен. В двора се извишава черница. От юг духа топъл пролетен вятър. Откъм светлото небе долитат писъци на жерави. И ти се струва, че ако се покачиш на върха на дървото, ще ти се открият необгледни далечини, едва ли не целия свят и ще видиш нещо много хубаво.

В същност, колко е висока една черница!

Ноемврийски залез. На юг, на тъмния хълм се очертава силуетът на самотна къща, зад нея — бледооранжево небе с лунен сърп.

Тъмномодно небе. Под него бели глухарчета. Тихо, задушно. Уморено се обаждат врабче.

Духаше вятър, а въздухът сякаш беше неподвижен и падна ниско по челото, по дрехите. Над градчето лежеше сива мъгла, в която имаше нещо тежко, зловещо.

Подлецът най-много говори за добродетели.

Един мой познат ме оскърби тежко и вече не се поздравявахме. След години ми стана съсед и аз пръв му казах: добър ден!

Скромността всички хвалят, но скромния — много често отминават.

Красивият пейзаж винаги ми напомня краткотрайността на нашия живот. И ми става тъжно.

Видях хубав старец. И лицето, и очите му изразяваха чистота. В дългия си живот не може да не е имал черни петна. Но личи, че е измил най-черните.

Пътувах с бърз влак. По пътя между тополите се мърна каруца. И в миг ми се поиска да бъда в нея.

След половин век живот като че вече няма време за обиди.

Аз имам едно възражение против християнството и то ми стига: вече близо две хилядолетия това учение говори за любов към човека, а не му донесе щастие.

Защо ли е така: когато сме насаме, в себе си, сме по-добри, отколкото когато сме с хората.

Да подражаваш, значи да убиваш и малкото свое, което имаш.

Винаги когато слушам песента на славей, ми става мъчно, че той не е и мислещо същество.

Струва ми се, че в прекаления оптимизъм има известна доза лекомислие.

Децата и възрастните си приличат по това, че обичат да си играят с барут.

По-добре е сам да поправяш грешките си, отколкото да чакаш други да те принудят да сториш това.

Двамата не се обичаха, но криеха това от хората. Пред тях минаваха за неразделни другари.

След убиенца най-много презирам простака.

Той винаги говореше против ръководните постове. Но когато го поканиха да засеме такъв пост, той прие веднага.

Детето се приближи към масата на стареца и като посочи станиола от бутилката му, каза с радостни, светнали очи: „Дядо, дай ми това злато!“ А старецът имаше в себе си истинско злато и никак не се радваше.

Понякога хората окачват скромността на бутониерката си.

Късна есен. В София ми гостува мой познат от провинцията. Когато си тръгна, аз си представих как ще слезе на малката тиха железопътна гара, ще се спусне по пустия път към селото, а край него ще звънят телефонните жици. И му завидях.

Често от голямата любов остават само дрипи.

Калта и мъглата винаги ми напомнят за смъртта.

Между мислите и делата понякога трябва да има непроходима пропаст.

Едно дете, около шестгодишно, каза на баща си: „Каква трагедия!“

Винаги когато седя край електрическата печка, си спомням с известна тъга за пламъците в старите печки.

В купето на влака, който пътуваше за едно историческо селище, той бе седнал така, че заемаше място за трима души. После го видях, изкачил се на крепостната стена, въпреки че имаше надпис, че това е забранено. И той дълго стърча горе като паметник на простацината.

Видях го в градината. Той беше учител по история, сега пенсионер, вече грохнал. Хвърляше зърна на кокошките и дълго гледаше как те кълват.

И вече не мислеше за Херодот.

Бадемът цъфна твърде рано. Беше слънчев мартенски ден. Хората му се любуваха. Някой каза: „Горкият! Няма да издържи!“

Имаше след това студ, имаше сняг, че и бури, но бадемят издържа. Може би защото хората му се радваха, когато цъфна.

Той говореше за масите като велика сила, но това проклето „аз“ като чуело чаше в думите му.

Непостижимото стана постижимо, но — уви — задава се залезът.

Чисто туристическата любов към природата прилича на флирт.

Когато си далеч от близките си, копнееш да бъдеш при тях. Когато си при тях, искаш да бъдеш сам.

Какво да говоря с него, когато от някогашното наше приятелство остана само пепел.

Простакът винаги е неблагодарен.

Бъбривостта на събеседника ти прилича на мравуняк, който полазва по тебе.

Не знай защо, но повече обичам дървото, отколкото желязото. Не, понякога немам да мисля за желязото!

На човека, който меси и пече хляба, дължим първа почит.

Прекалената настойчивост на хората вече започва да ме изморява.

Страшно е да си сам.

И изведнъж ти идва такава мисъл, от която всичките твои мисли се струпват в най-нежна ваза.

Една жена ми каза: „Аз обичам честно.“ Понеже я познавах добре, аз зачеркнах съгласна в последната дума.

Ако винаги си добър, дали ще можеш да се защитиш от нахалството и просташеството.

Видях ги в едно курортно селище. Те винаги се разхождаха заедно: нисък, с гъбова коса, който носеше транзистор, и висок, дебел, охранен негов другар. Радиото свиреше, те бавият, с тъжен поглед, мълчеше, а дебелият непрекъснато псуваше, плюеше и се заглеждаше в минаващите жени.

Едно дете гледаше количката на парализирания.

Може би му завиждаше, че се вози.

По цветовете на сливата жукаха пчели. Колко живее една пчела? А ми се струва, че всичките тия пчели са още от моето детство.

До тротоара край кестените димеше пещта на работниците по поправка на асфалта. И в мът, и работниците ми подсказваха колко хубаво и безценно нещо е мирът.

По-леко ще понеса воя на сто сирени, отколкото високия човешки говор.

Безмълвието, когато не се поклаща нито едно листо, ме потиска. Обичам вятъра.

Болният се смирява, става по-човечен, но странно — в същото време става и по-голям егоист.

Колкото повече жестикулираш, когато говориш, толкова повече оскърбяваш словото — великото човешко слово.

Който много съветва, сам има нужда от съвети.

Той падна и главата му звънна като празна табла.

Все ми се струва, че човек, който ходи бързо, без да има нужда от това, е малко недоволен.

Хубаво или лошо — винаги пиша леко и само за това, което съм преживял. С никого не се сравнявам и никому не се заканвам. Никога не съм се срещал с вдъхновението и затова не го познавам. Жаднувам за срещи със спокойствието. Ами ако не се хареса това, което пиша? Напълно възможно е. Но какво към виновен аз? Толкова мога.

Все по-често чувам по заведенията пукот на тапи от шампанско. Оглеждам хората до масата на пукота. Та това е избух на показност и еснафщина!

Битката за дребни неща в семейството понякога е много по-изморителна, отколкото битката в живота извън дома.

Простакът винаги оставя следи след себе си, от които ти става гнусливо и тъжно в същото време.

Питаха ме:

— Защо не го искаш на твоята маса?

— Много бърбори — отвърнах.

— Но той знае наизуст целия Бодлер. Винаги може да ти го издекламира.

— Нека го знае наизуст и нека го декламира, но на друга маса — отсякох аз.

Не обичам каскета. Но и меката шапка е вече опозорена.

Оглеждам тия, които разпалено говорят против „сивия поток“ в литературата. 95 на сто от тях са нагазили в потока: едни до глезените, други до коленете, до кръста, до шията, че и нагоре. Само 5 на сто са на брега. Но те никога не говорят за тоя поток.

Ако човечеството направи погрешна фатална стъпка в ядрената сила, очаква го апокалиптичен студ и велика скръб.

Продължителните разговори, макар и умни, ме изморяват и губя интерес към тях.

В едно заведение. Той бе облечен изискано, с мека шапка и вратовръзка. Когато влизаха африкански студенти или други посетители, замисляше като клюкарка през стобор.

Дъждът беше престанал преди около един час, но тя носеше чадъра си разтворен, защото той бе вносен.

В един ресторант. Той беше облечен елегантно, с вратовръзка и мека шапка. Нахрани се допуши цигарата си и бодна угарката в непокътната филия хляб в чинията.

Тя беше облечена елегантно, с бели ръкавици, и луксозна чанта. Говореше и жестикулираше като същинска махленка.

Слънчева априлска утрин. Птичи песни под прозореца на стаята ми. И като да чувах нежен пливък на свежа бистра вода, която докосваше и шумолеше по стъклото на прозореца.

Във всяка квартира-дом, в който сме живели продължително време, оставяме нещо от себе си, което не можем да вземем, когато напуснем тоя дом, и което никога няма да забравим.

Обич се и печели, и губи.

От прекалената любезност до недопустимата дързост няма и една крачка.

Страшно нещо е да седне до масата ти озлобен литератор.

В един аперитив. Професор някакъв, пенсионер, непрекъснато бърбеше. За какво ли не! И аз не можех да си представя какъв професор е бил той.

Има само един неизчерпаем акумулатор: бърливостта.

Нашето съвремие (една черта): изглежда, че всякога и навсякъде нещо трябва да бърмчи да шуми.

До моята маса седяха, с хиляди извинения, двама безукорно облечени мъже: бели колосани яки, хубави вратовръзки.

След малко единият каза:

— Вечер най-бързо ме приспива книгата.

Какво от това, че си скромен. . .

Моята двегодишна внучка вече навлиза в бита на милионния град. Това ме и радва, и тревожи.

При мисълта, че навсякъде хората са еднакви, желанието ми да пътувам охладнява.

Събранията са пълни със словоохотливи хора, които повтарят едно и също; в кръчмите на масата ти седят най-безцеремонно непознати хора, които веднага почват да те разчепкват, плюят по пода и псуват; трамваите и троленте са пълни с бърбиви жени, чийто разговор на висок глас стига до миризливите чорапи на еди-коя си. . .

Да бягам! Но къде да бягам?

Срещнах мъж и жена на средна възраст. По всичко личеше, че са еснафи. Носеха голямо корито и транзистор, който свиреше.

В събранията на Съюза на писателите винаги ми е било тъжно. Страшно много позираше! Усмивки, поздравя, ръкостискания. . . Но какво ли се крие зад тях?

Смешно и жалко е, когато писател със средни творчески възможности се надсмива на друг писател със същите възможности.

В същност листопадът започва през юли.

Почти винаги изпитвам смут, когато към самотната ми маса се приближи, или пък среща на улицата някой познат. Пак трябва да се говори!

Предпочитам приятелите пред роднините.

Защо да не попитаме народа. . .

Освен бележника нямам друг начин да си отмъстя на простаците.

Винаги когато двегодишната ми внучка се теглеше към зелените площи край тротоарите, аз казвах: „Забранено е!“ И ми ставаше тъжно за децата на града. Как ми се искаше и на мене да легна на зелената трева!

Той се присмя на свой познат, че не знае името на един герой от известна чуждестранна пиеса. И малко след това се оказа, че присмехулният не е чувал името на виден наш художник.

Любезността ми към хората често се обръща срещу мене.

Човекът създава и след това разрушава създаденото.

Публичната изява на нежност винаги ми е била противна.

Простаците заграбиха белия цвят (всекидневно носят бели горни ризи).

Простакът казва на простака простак.

Влиянието от модата говори за липса на индивидуалност.

Само детската невинност може да спаси света. Но това е невъзможно.

Понякога и скромният се улавя в нескромност.

Рибката не се хвана на въдицата на стареца. И по-добре — той яде кашичка.

Имам орден, но за нищо на света не бих го окачил на ревера си, за да го видят хората.

Страхувам се от някои от моите сънища и в същото време ми се иска да се повторят.

Учудих се, когато чух в разговора на двама младежи да се споменава името на набеден „голям“ наш поет. Но скоро разбрах, че става дума за улицата на негово име.

Простакът изпада в ужас, когато остане сам на маса.

Снесла едно дребно яйце, а пък кудкудяка за сто едри яйца.

Пред входа на Съюза на писателите разговарят двама млади поети. Единият каза:

— Аз вече се отчуждих от света.

Помисли си: „Откога и отчуждението стана мода като брадите и дългите коси на младите хора?“

Той беше чистач и пиеше само през есента. Всяка есенна вечер кротко се напиваше и всяка есенна утрин кротко смяташе окапалите листи по булевардите.

Прекомерното жестикулиране е патерица на мисълта.